

MIPHAM ON RAMAYANA

—B. GHOSH

I

Late Fredric William Thomas, Boden Professor of Sanskrit, Oxford University, in his Kamala Lectures : Calcutta University paid tribute to Tibetan scholarship in Sanskrit literature. He highlighted the catholicity of Tibetan mind and the hard work the Tibetan scholars put in preserving in translation even purely Brahmanic works from India, the Land of Enlightenment. "From the first the Tibetan translators have refused to confine their interest to Buddhist literature. Even from Tun-Huang we have some copies of short versions of the Ramayana story comparable to popular version such as we find in the Mahabharata" (Thomas, *Indianism and its expansion*, Calcutta University : 1942, P. 84). The Ramayana story occurs in various forms in different periods of Tibetan literature.

Mipham (Mi-Pham 'Jam-dbyangs rnam-rgyal rgya-mtsho) a celebrated saint of Rnyingma-pa sect, an encyclopaedist and a polymath who flourished in 14th Tibetan Cycle (Rab-byung beginning with 1807 Christian era). In his study of Sanskrit literature Mipham did not omit notice of Brahmanical or Hindu classics and epics. He not only makes clear references to the Ramayana but also gives in his own words episodes and titbits from the Ramayana which were available to Tibetan scholarship from the early days of Translation.

I cull below two excerpts from Mipham's commentary on Dandin: Kavyadarsa (dbyug-pa-can : snyan-ngag-me-long). A free translation and notes and references in clarification conclude this article. As preface to the excerpts I take an opportunity to highlight the Sanskrit words which frequently occur in the two excerpts. For well-known reasons Mipham did not always attempt translation of these Sanskrit words into Tibetan. As is known to the specialist scholars of Tibetan literature, terms like Guru Ratna and Pandita, are often transcribed in Tibetan rather than presented in their Tibetan forms : Lama, Norbu, Khanpo. I also choose some Sanskrit-Tibetan compound forms from the two excerpts.

The excerpts are taken from the modern print, edited and published by Getse Tulku Kunga Lodoy of Khathok, New Delhi, 1969.

1. The purely Sanskrit words are :

Rā-ma-ṇa

Rā-ma

Rā-va-ṇa

Ra-ghu

Si-tā

U-mā

Bha-ra-tā

Se-tu — used in two different sense:

1. Canto

2. Bridge

Se-tu-bandha—Name of the Prākṛta Kāvya by Pravarasena.

2. The Sanskrit-Tibetan compound words found in the two excerpts :

Se-tus-bCings—Setubandha

Se-tu-bandha-Rā-me-śvar

rGyal-po-Rā-ma-ṇa

dGa'-byed-Rā-ma-ṇa

sPreu'i-rGyal-po-Ba-li-dang-mGrin-bzang—(Dinzang = Sugrīva)

sPrel-rGyal-Bā-li

Laṅka-mgrin-bcu .. Daśagrīva of Laṅkā

Laṅka'i-grong-khyer .. Laṅkā-puri

Laṅka-pu-rī'i-grong-khyer

Ra-ghu'i-rigs .. Raghuvamśa

Ra-ghu'i-bu .. Rāghava

Chung-ma-Si-tā

Lha-mo U-ma .. Goddess Umā

Chung-ma-ke-ke-ya .. Consort Kaikeyī

Ke-ke-ya'i-bu .. son of Kaikeyī (Bharata)

Srin-bo-Rā-va-ṇa

Rā-va-ṇa-ste-sgra-sgrogs .. Da-dog = Rāvaṇa

Rā-va-ṇa'i-nu-bo— .. Ravana's brother : Kumbhakarna

-Kumbha-ka-rna—

Te'i-mi-Zhes-pa-chu-srin .. Timi—weal

'Jam-bu'i-gling .. Jambudvīpa

No. I

སྐུ་མ་སྐྱེ་བ་དུས་ཀྱི་སྐུ་མ་།
 སྐུ་མ་བཅིངས་ཞེས་པ། སྐུ་མ་འཆིངས་ཀྱིས། ལེ་ལྷ་དང་
 ཟུང་པ་སྐྱེས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལས། སྐྱེས་པ་འདིར་སྐྱེ་བ་དུས་...
 ཆེན་པོ་ལེ་ལྷ་མ་བཅིངས་པ་སྐྱེས་པ་ཀྱི་དོན་ཀྱི་ཆེན་པོ་ལེ་དག་ཚུ་མ་
 མ་ལུས་པ་ལེ་རང་བཞིན་ཅན་ཅེས་སོ། སྐྱེས་པ་འདིར་ལེ་ལྷ་
 མེད་ཀྱང་དག་མང་པོ་ཡོད་པ་གོ་དགོས་འདྲ། ཡང་ན། རྒྱལ་པོ་
 དུ་མ་ཆས་སྐྱེན་ཡུལ་དུ་དམག་དྲངས་ནས་རྒྱལ་ཚོ་ལ་སྐུ་བརྒྱ་
 སྐྱེ་བམ་པ་བརྒྱུགས་པ་ལེ་ལྷ་མ་སྐྱེ་བ་དུས་ཀྱི་སྐུ་མ་ལེ་བསྐྱེན་
 བཅོས་ཡོད་པ་དེ་ལ་སྐུ་མ་བཅིངས་པ་ཞེས་བྲལ་ལ། དེ་ལ་
 སྐྱེས་པ་ལེ་སྐྱེ་བ་དུས་ཀྱི་ལ་པོ་ཆེན་པོ་རང་བཞིན་དུ་སྐྱེ་བ་གང་ཞིག་
 ཡུལ་མ་གཞི་ལེ་སྐྱེད་ཀྱིས་བརྒྱུ་མས་པ་ནུམས་ནི་རང་བཞིན་
 ཀྱི་སྐྱེད་མཚེག་དུ་སྐྱེ་བ་པ་རིག་པ་འཕམ་ཞེས་པ་དེ་བྱུང་ཞེས་...
 བཤད་པ་འདི་ལོགས་པ་པ་མདོན་ནོ། །”(Folio-22(b) P.44)

No. 2

ཀུ་ཆེ་བའི་ཀུན་ — བསམ་པ་ཀུ་ཆེ་བའི་ཀུན།

བསམ་པ་ཀུ་ཆེ་བའི་ཀུན་ནི། སྤྱིན་པོའི་ཀུལ་པོ་རྣམས་
 ཏ་མེ་སྒྲུ་སྒྲེགས་ཀྱི་བྱ་ལེས་པ་མ་གྱིན་པ་བརྒྱ་ཡོད་པ་དེ་ལ་སྒྲུབ་པ་
 ལྷན་ ཆེན་པོས་ས་གསུམ་ལས་རྣམས་པར་ཀུལ་བ་ཆེན་པོའི་
 དངོས་གྲུབ་བྱིན་པས་འཛིན་ཏེན་གསུམ་བྱུང་བྱས་པ་དེ་
 ཡི་མགོ་གཙོད་པའི་བྱ་བའི་ཁྱེད་ཆེན་པོ་ཡང་སྒྲེས་བཞོད་པར་
 ལུས་པ་ཡི། རྣམས་ཏ་ལེས་དག་འབྱེད་དུ་གྲགས་པ་ར་སྒྲུབ་འཕྲུ་
 ལས་བྱུང་བའི་བྱ་དེས། རང་ཉིད་ཀྱི་སྒྲུ་མ་རྣམས་པ་རང་གི་
 ཡལ་ཤིང་རྩ་བརྒྱ་པ་ཡིས་ཁྱོད་ཀུལ་སྤྱིད་པོར་ལ་རྒྱུད་སྤྱི་རྩ་དང་
 བཅས་པ་ནགས་སུ་སོང་ཤིག་ཅེས་པ་ཡི་བཀའ་གནང་བ་དེ་ལས་
 འདུལ་པར་མ་གྱུར་ཏེན་གསུམ་སུ་སོང་ཏེ་ལེས་པ། སྤྱིར་སྤྱིན་པོ་
 མ་གྱིན་བརྒྱ་བསཏ་པ་ལ་མི་གཞུང་པའི་སྒྲོ་ཅན་དེ་སྒྲུབས་ཀྱང་
 ཡལ་ཀྱི་བཀའ་དང་དུ་སྒྲུབས་ཏེ་ཀུལ་སྤྱིད་པོར་ནས་ནགས་སུ་

འཕྲོ་བཞི་བསམ་མཁུ་ཆེ་ལོ། དེ་ལྟར་བརྟེན་པའི་ངག་སྒྲིབ་དེ་ནི་
 བསམ་མཁུ་ཆེ་བ་བརྟེན་པའི་ཆུན་མོ། འདི་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཞག་མང་
 པོར་འཆད་སློལ་ཆུ་གར་དུ་ (Folio-126(a) P-251) བྱུང་བར་གྲགས་
 གྲང་མདོར་བསྒྲུས་ཚུལ་བརྟེན་ན། སྲིབ་པོ་རྒྱ་བ་ཆ་དེས་ལྟ་
 དབང་ཕྱག་ཆེན་པོ་ཡུན་རིང་དུ་བསྒྲུབས་ཀྱང་མ་གྲུབ་པས་
 རང་ཉིད་ལ་མགོ་བརྒྱུ་ཡོད་པ་དེ་དེས་ས་བཅད་པ་སྲིབ་སྲེག་ཡུལ་
 ཏེ། མགྲིབ་པའི་རྟག་མཚུལ་དེ་ལྟས་པར་བྱས་པས་དེར་ཡང་
 ལྟ་མགྲིབ་བརྒྱུར་གྲགས། དེ་ནི་བྱད་ཀའ་བའི་སྟོང་སྟོབས་ཆེན་
 པོ་དེ་ལ་དབང་ཕྱག་ཆེན་པོ་ལྟ་ནས་ལྟ་མོ་ལ་ལྟ་མ་ཁྱོད་པོ་དང་ལ་
 དངས་གྲུབ་བྱེད་ཅིག་ཅེས་བསྒྲོ་བ་ལྟར། དེ་དེ་ནི་གན་དུ་སྤང་ནས་
 རི་འདོད་སྒྲུབ་པར་ཁས་སྒྲུངས་བ་ལ། བདག་སྒྲུ་མེད་ལས་དངས་
 གྲུབ་མི་འདོད་ཅེས་སྒྲུས་པ་ལ་ལྟ་མ་ཁྱོད་ནས་མ་འདྲེས་པ་ན་ཁྱོད་
 གི་ཆུ་ལ་སྟོད་བྱད་མེད་ཀྱིས་འདྲེས་པར་གྲུབ་ཅིག་ཅེས་བརྟེན་
 བས་སྟོང་དོ། སྒྲུབ་ཡང་ལྟ་ཆེན་པོས་རང་གི་བྱ་བར་པ་སྒྲེབ་ཀྱི་
 གདོད་ཅན་མངགས་པས་དངས་གྲུབ་ཅི་འདོད་ཀྱིས་པ་ལ། ད་སྒྲེབ་

ལས་དངོས་གྲུབ་ལོན་པར་མི་འདོད་ཟེར། དེ་ཡང་ཁྱོས་ནས་མ་
 རེདས་པ་ན་ཁྱོད་ཀྱི་ཀྱལ་གྱི་དཔྱེ་བྱས་བསྐྱལ་པར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་
 བརྗོད་ནས་སོང་དོ། དེ་ནས་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོར་དེ་ཉིད་ཕྱོན་ནས་
 དེ་འི་མ་གྲིན་པ་ན་མས་སྐར་ཡང་མགོ་བོ་དང་ལྡན་པར་བྱིན་གྱིས་...
 བསྐྱབས་ནས་དཔྱེས་ཀྱི་རྟ་མགོ་མ་བཅད་པར་འཆི་བ་མེད་པ་དང་།
 ས་གསུམ་ལས་ན་མ་པར་རྒྱལ་བ་ཆེན་པོ་འདི་དངོས་གྲུབ་བྱིན་པས་
 འཇིག་རྟེན་གསུམ་བྱུང་དུ་འཁོལ་བར་ (Folio-126 (b) P-252)

གྱུར་ཏོ།

དེ་ག་ཞོམ་པར་བྱེད་པ་བྱུང་འདྲུག་གི་འདྲུག་པ་བརྩ་ཡི་
 བད་ཆོན་རྩུ་མ་གཉིས་ལས་བྱིམ་པ་འདོད་པ་དག་འབྱེད་རྩུ་མ་ཏ་ཞེས་
 བདེན། ར་སྐྱུ་ཞེས་པ་རིགས་ཀྱི་མིང་ཡིན་པས་འདི་ལ་ར་སྐྱུ་འི་བྱ་
 ཡང་ཟེར་དོ། དག་འབྱེད་རྩུ་མ་ཏ་དེའི་ཡལ་ནི་རྒྱལ་པོ་འདི་རྟ་བརྩུ་
 པ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཡིན་ཅིང་། དེས་རྩུ་མ་ཏ་ལ་སྐྱུ་མ་པ། དས་ལྟོན་
 ལྟ་དང་ལྟ་མིན་གསལ་འབྱེད་པའི་སར་བྱིན་ཏེ་ལྟ་འི་ཕྱོགས་བཟུང་
 བས་ལྟ་མིན་དང་འཐབས་པས་ལྟ་མ་ཡིན་གྱི་མཆོན་ཆ་མང་པོ་

དཔེ་ལྷན་ལ་ལྷན་པའི་མཁའ་པ་དེ། གྲོང་ཁྱེར་འཐབ་པ་མེད་པ་
 ཞེས་བྱ་བར་དཔེ་རྒྱུད་མ་གཤིས་ལས་གསལ་པའི་བྱ་དགའ་ལ་གཤིས་
 ཡའི་བྱ་ཁྱོད་ཀྱི་ལྷ་པོ་རྩེ་རྩེ་ལ་རྒྱལ་མིང་བྱིན་ཟེན་པ་ལ། རྣམ་པ་ཁྱོད་
 རང་གི་རྒྱུད་མ་སྤྱི་རྒྱུད་དང་བཅས་ནས་སྤྱོད་པའི་གཞི་ཅེས་བཀའ་སྤྱི་ལ་
 བཤ། བྱ་དགའ་ལ་དཔེ་ལྷ་བྱ་དང་དུ་ལེན་པའི་བསམ་མ་རྒྱ་ཅེ་བ་དང་...
 ལྷན་པ་དཔེ་རྒྱུད་མ་དང་བཅས་ནས་སྤྱོད་པའི་དེ། འདིའི་རྒྱུད་མ་སྤྱི་
 རྣམ་པ་དཔེ་ནི། མིན་ལྷ་ལ་དུ་བྱམ་མཚོར་སྤྱུག་ཅན་ཞིག་སྤྱེས་པ་དེ་
 ཉིད་ལྷ་ལ་དེར་བཞག་ན། ལྷ་པོ་གྲོང་ཁྱེར་བསྐྱུག་པའི་མཚོན་མ་
 ཤར་པས་བྱ་མོ་དེ་བྲངས་སྤྱོད་དུ་བཅུག་ནས་རྒྱ་ལ་བསྐྱུར་བ།
 འཇམ་བུའི་སྤྱི་དུ་ཞིང་ལ་རྒྱ་དངས་པའི་རྩོམ་པོ་ལ་གྱིས་ནང་དུ་ཁྱེར་
 བྱུང་བ་ཞིང་པ་ནམས་གྱིས་སྤྱོད་པའི་ཁྱེན་ས་བལྟས་པས་བྱ་
 མོ་ཁྱོད་ (Folio-127(a) P-253-Folio 127(b) missing)

བདས་བྱུང་མ་ཟེན་པས་མིག་བསྐྱུར་བ་ཡིན་པར་གོ་ནས་
 སྤྱི་རང་གནས་སྤྱོད་པ་ན། སྤྱི་རྣམ་གཞི་དང་བཅས་པ་འབོད་
 སྤྱོད་པ་གྱིས་ཁྱེར་བར་དེ་གནས་ཐེས་བཅད་དེ་བྱིན་པ་དང་། རྒྱ་པོ་

མོ་ལ་དོག་ལ་མ་སྐྱིད་ལིང་རྒྱངས་པ་ན་བུན་ལྟར་བརྒྱབས་པ་གཅིག
 དང་འབྲུད། དེ་གནས་འབབ་པ་ལྟར་བྱིན་པས་ལུང་དེའི་ལུན
 རྩེ་ཕུའི་རྒྱ་ལྟ་བུ་ལིང་མ་གྱིན་བཟང་ཞེས་བྱ་བ་གཉིས་དམག
 བོ་ཚོ་གས་དང་བཅས་ཏེ། རྒྱལ་སྤྱིད་ལ་མ་འཆམ་པར་གཡུལ
 འབྱོར་པའི་དམ་བ་ལས་བྱུང་བའི་རྒྱལ་གྱིས་རྩོག་པའི་རྒྱ་ཡིན
 པར་འདུག དེར་བྱིན་པས་སྤྱེལ་རྒྱལ་མ་གྱིན་བཟང་གིས་དེ་
 བླམས་རྒྱལ་སྤྱིད་དོན་དུ་འཐབ་པ་ཡིན། ད་སྟེ་ཉིན་མ་གསུམ་གས་
 ཁོ་རང་རྒྱལ་བར་འབྱུར་བས་ཁྱོད་དེད་ཀྱི་གྲགས་བྱ་བར་རིགས་
 ཟེར་བ་ལ། དག་འབྱོར་དེ་ནི་མདའ་འཕང་ཚད་པོ་ག་བ་དང་།
 པོ་ག་ཚད་འཆིབ་དང་། ཞི་ཚད་ལྟར་སྤྱོས་པའི་དངོས་གྲུབ་གྲུབ
 པ་ཡིན་པས་དེས་མདའ་འཕངས་ཏེ་སྤྱེལ་རྒྱལ་བུ་ཡི་གསོད་པར
 ཁས་སྐྱངས་སོ། འོན་ཀྱང་དེ་ཉི་མ་དང་པོར་སྤྱེལ་བའི་དམག་འཐབ་བའི་
 ལྟར་མོར་གཡེངས་པས་ལུས། གཉིས་པར་དེ་གཉིས་དབྱེ་བ་མ་
 ཞེས་ནས་མདའ་མ་འཕང་། ཉི་མ་གསུམ་པ་ལ་མི་ལྟུང་པའི་
 དེ་གཉིས་
 དྲགས་སུ་མ་གྱིན་བཟང་གི་དབྱལ་བ་ལ་མེ་ལོང་བཏགས་ཏེ། (Folio

-128(a)-P.255-Folio-128 (b) missing)

.....པས་པའོན་ཏེ་བྱས་ཟེལ། དེ་ནས་དེ་སྡེ་དྲུ་འུ་
 དུ་སོང་ནས་པོད་ག་ཀྱལ་རྩུ་མ་ཉམ་བཏང་བ་ཡིན། བྱོད་ཡུང་
 ང་དང་མ་ཉམ་དུ་འགྲོ་བྱས་པས་དེ་ཡིད་མ་ཆེས་པ་ལ་ལག་...
 ཉགས་སུ་ཀྱལ་པོ་འི་སོར་གདུབ་བསྟན། དེར་སྡེ་ཉམ་བཏག་
 འགྲོས་ཅི་ལ་བྱུག། ཀྱལ་པོ་རང་ལ་མ་བྱུ་ཡོད་ན་སྟོན་ལ་སྒྲུངས་
 པར་རིགས་སོ་ཞེས་བྲིན་བསྟུར་པ་བྱེད་ནས་མཆོངས་གཅིག་
 གིས་རྩུ་མ་ཉམ་མ་དུ་བྱུ་བྲིན། ཀྱུ་མ་ཆོན་ན་མས་ཀྱལ་པོ་ལ་
 གསོལ་བས་ཀྱལ་པོ་ས་དེ་མ་ཐག་དུ་སྡེ་དྲུ་འུ་དམག་ཆེན་པོ་
 བསྟུས་ནས་ཀྱུ་མ་ཆོ་ཆེན་པོ་འི་འགྲམ་དུ་སོང་སྟེ། དྲང་སྟོང་
 ཆེན་པོ་གྲོག་ མ་ཁར་བ་ལ་ཀྱུ་མ་ཆོན་སྟོག་ཆགས་ཀྱི་རིགས་
 ཅི་འདྲ་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པས། དཔག་ཆོད་བརྒྱའི་བྱོན་ཡོད་
 པའི་ཉེ་འཁྱིལ་ཞེས་པ་ཀྱུ་སྟོན་ཉ་མིད་དང་། དེ་ཉིད་མིད་པར་
 བྱེད་རྩུ་མ་པ་དང་། དེ་ཡང་མིད་རྩུ་མ་པ་སོགས་གདུག་པའི་
 མེམས་ཅན་དུ་མ་ཡོད་པར་བྱོས། དེ་ནས་ཀྱུ་མ་ཆོ་ལ་སྟེལ་...
 དམག་ན་མས་སྟེལ་ནས་ཟམ་པ་བྱས་པར་བརྟེན་ནས་དགའ་
 བྱེད་སྟོན་ཡུལ་དུ་བརྟེན། དེར་སང་ཡང་ཟམ་པའི་ཤུལ་...

ཡོད་ལ། དེར་རྒྱ་གར་ཕྱི་པ་རྣམས་ཀྱིས་གནས་ཆེན་ཞིག་རྒྱ་
 ཆེ་ཞིང་མཛུལ་བར་འགྲོ་བའི་སྒོ་ལ་ཡོད། ཕྱིན་པའི་བྲག་གིས་
 སྒྲགས་པ་ཡིན་ཟེར་མ་དོར་གྱི་ཐམས་ཅད་དམར་པོར་ཡོད་པ་
 འདིར་མིང་སེ་རྒྱ་བརྒྱ་ར་མེ་ཤར་ཞེས་གྲགས་ཏེ་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོད་
 ཀྱི་ (Folio-129(a) - P-257 - Folio-129(b) missing)

..... ཡང་གཡོ་སྒྱུར་རིག་པ་སྟོན་ཕྱིར་ཁོང་རྣམས་ལ་ཟེན་
 རྒྱ་བརྒྱ་ག་སྟེ། བྱོད་ཀྱི་ཕྱོགས་འདིར་བྲིམས་ཡོད་དམ་མེད། མེད་
 བ་རང་གི་བྲིམས་ལྷགས་བཞིན་རྒྱ་གསོད་ཟེར། བྱོད་རང་གི་བྲིམས་
 ལྷགས་གང་ཡིན་དྲིས་པས། བདག་གིས་ཡི་བྲིམས་ལྷགས་སྟུ་
 གསོད་ན་བང་མཛོད་རྒྱ་བརྒྱ་ག་སྟེ་བས་བཟུང་རྒྱུ་ཚད་ཕྱིན་དང་དེས་
 མཁྱིལ་པ་འགག་ནས་བདག་འཆིའོ། ཡི་ལྷགས་སྟུ་གསོད་
 བ་མཛུགས་ལ་ཁྱིལ་མར་གྱིས་སྒྲགས་པའི་རས་དྲིས་ལ་མེ་
 སྟོར་ཅིག་ཟེར་བས། ཡི་ལྷགས་སྟུ་གསོད་པར་གྲོས་མཐུན་པར་
 ཟུམ། དེར་སྟེ་རྒྱ་འཆི་བ་བྱོད་རྣམས་ཀྱིས་མཐོང་ན་ལྟས་དན་

[To be concluded]